

sua portione fulgebunt sancti. Significat autem obscurius hoc loco Petrum & Iacobū, & Ioannem, quos in montem assumpsit, & ostendit illis regnum dei, hoc est futurū statum in quo uenturus esset ipse, & iusti fulsuri. Dicit igitur, quod quidam qui hic sunt non morientur, donec uiderint me transfigurari. Vide autem, quod stantes in bono & firmi, sunt illi qui uident Iesum clarius transformari, & proficiunt semper in fide & mandatis,

C A P V T X V I I.

Lucæ 9.

Post dies sex, assumpsit Iesus Petrum, & Iacobū, & Ioannem fratrem eius. Non est hoc diuersum ab eo quod Lucas dixit, quod post sermones illos facti sunt quasi dies octo, & cætera. Lucas enim & primum & ultimum commemorat, quo ascenderunt in montem. Matthæus autem tantum inter medios dies ponit. Assumpsit autem Petrum, ut eum à quo diligebatur: Ioannem, ut eum quem diligebat: Iacobum uero, quod & ipse æmulator fuerit. Et manifestū est illū ingētis zeli fuisse, tum ex eo quod poculum se bibiturū promissit, tum ex eo quod Herodes, ut placeret Iudæis, gladio illum occidit.

Transfiguratio quare dicitur regnū dei.

Et subducit illos in montem excelsum seorsum, transformatusque est coram illis, & splenduit facies eius sicut sol, uestimenta autem illius facta sunt alba sicut lumen. In montem excelsum subducit illos: ostendens quod nisi quis exaltetur, non dignus sit diuinis contemplationibus. Seorsum autem: solitus enim est Christus clariora miracula in occulto facere, ut ne uideatur multis ut deus, & ut apparebat, homo habeatur. Transformationem autem audiens, ne putes quod tunc corpus abiecerit, sed mansit corpus in suo habitu. Faciē enim ipsius audis, & uestem. Fulgidior apparebat, deitate paruos quosdam radios suos declarante, & hos sicut uidere poterant: propterea & regnum dei superius dixit transfigurationem, eo quod ineffabilis eius potestas ibi refulserit, & quod germanus filius patris ostensus sit, & quod dignitas secundi aduentus in splendore faciei Christi ineffabili claruerit.

Num. 7.

Et ecce apparuerunt illis Moyses & Eliās cum illo loquentes. De quo colloquebantur: de gloria inquit, quam impleturus erat in Hierusalem. Quare autem Moyses & Eliās uisi sunt? ut ostendatur quod & legis & prophetarum sit dominus, uiuentiumque ac mortuorum. Eliās quidem est propheta, & uiuit adhuc: Moyses autem legislator, & mortuus est. Quin & ut appareat, quod non sit legi aduersarius. Non enim Moyses attulisset suo aduersario, neque Eliās, tantus zelotes ipsum tulisset. Præterea ut suspicionem tollat eorum qui ipsum Eliām uel unum ex prophetis dicebāt. Vnde enim agnouissent discipuli, quod Moyses & Eliās fuerint: non enim à liniamētis facierum. Quia imaginēs hominū facere tūc impium uidebatur. Videtur igitur, quod ex sermonibus, quos tunc inter se conferebāt, agnouerint eos. Fortassis enim alter quidē dicebat, nempe Moyses: Tu es cuius ego passionem præfigurauī, occiso agno & perfecto pascha. Alter autem Eliās: Tu es cuius resurrectionem ego præfigurauī in uiduæ filio. & talia quædam. Ostendens igitur illos discipulis, docet eos tales imitari, & māfuetos quidem esse & populares, sicut Moyses: zelotas autem & constantes, sicut Eliās: & si quando tempus uocet, periclitantes pro ueritate, sicut illi.

Exod. 17.

3. Reg. 18.

Respondens autem Petrus, dixit Iesu: Domine, bonum est nos hic esse. Si uis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, & Moysi unum, & Helisæ unum. Petrus ob multam dilectionē, Christum pati nolens, dicit quod bonum sit hoc loco manere, & nō descendere & occidī. Nam si quis huc uenerit, habemus & Moysen & Eliām nos adiuuantēs. Moyses quidem Aegyptios deuicit, Eliās autem ignem à cælo deduxit: & tales erūt in inimicos, si qui huc cōtra nos uenturi sunt. Hæc autē præ nimio mœrore loquebatur, sicut Lucas inquit, nesciens quid diceret. Insolita enim uisio obstupefcere eum fecerat, aut nesciebat reuera quid loqueretur, uolens Iesum manere in monte, & non descendere, & pati pro nobis. Veritus tamen ne pertinax uideretur, dixit: Si uis,

Adhuc illo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos, & ecce uox ē nube dicens: Hic est filius meus dilectus. in quo mihi bene cōplacitum est, ipsum audite. Tu quidem

dem ò Petre tabernacula quæris manufacta, ut fiant. Pater autem aliud tabernaculum non manufactum, nubem astituit: & ostendit quod sicut ipse in nubibus apparuit anti- quis deus existens, sic & filius suus. Lucida uero nebula hoc loco, non caliginosa, sicut in ueteri, eo quod nō exterrere uoluit, sed docere. Ex nube autē uox, ut ostendat quod ex deo sit, [In quo bene cōplacitū mihi] hoc est super quem requiesco, & qui mihi pla- cet. Docet quoq; illum audiendum: etiam si crucifigi uoluerit, ne obluemini.

Et quum hæc audissent discipuli, prociderūt in faciem suam, & territi sunt uehemen- ter. Et accedens Iesus, tetigit eos, & dixit: Surgite, & ne timeatis. Subleuatis igitur ocu- lis suis, neminem uiderunt, nisi Iesum solum.] Discipuli non ferentes fulgorem lucis, neq; uocem, ceciderunt in terram, & oculi eorum quasi somno grauati erant. Somnum dicit multam grauationem ē uisu. Ne autem timor diutius insidens eiiciat memoriā eorum quæ uiderant, suscitāt eos & animat, solusq; ipse comparet. Ne putes, quod de Mose uel Elia uox dicta sit, sed de ipso. Ipse enim est filius meus.

Et quum descenderent de monte, præcepit illis Iesus, dicens: Ne cui dixeritis uisionē hanc, donec filius hominis ē mortuis resurgat.] Propter humilitatem denūciat nulli dicendum, ne offendantur qui audiunt talia, postea ipsum crucifigi uidentes. Putassent enim impostorem fuisse, hæc q; solum apparenter fecisse. Tu autem discē, post sex dies, id est post mundum, qui sex diebus conditus est, dei cōtemplationem futuram. Nisi em̄ transueris mundum, & exaltatus fueris in monte, nequaquam uidebis clara, neq; faciē Iesu, deitatem dico: neq; uestem, hoc est carnem. Videas autem tūc & Moſen & Eliam colloquentem Iesu: lex enim & propheta, & Iesus unū loquuntur & consonant. Quia & quum inueneris quendam sensum scripturæ clare interpretantem, cognosce quod ille faciē Iesu clare uideat, quod si & uerba declarat & conspicua faciat, hic & uestes Iesu candidas uidet. Vestes enim sensuum dictiones. Sed ne dixeris cum Petro: Bonū est nos hic esse. nam oportet semper proficere, & non permanere in uno gradu uirtutis & cōtemplationis, sed ad alia transire.

Et interrogauerunt illum discipuli sui, dicentes: Cur igitur scribæ dicunt, quod Eliā oportet uenire primum? Decipientes populum scribæ dicebāt, non esse Iesum Chri- stum: nam si esset, Eliā primum uenisset, ignorantes quod duo aduentus Christi, quo- rum primi præcurſor Ioannes, secundi autem Eliā. Sic enim & Christus interpretatur discipulis. Audi enim.

Iesus autem respondens, dixit illis: Eliā quidem uenit primum, & restituet omnia. Dico autem uobis, quod Eliā iam uenit, & non agnouerunt eum, sed fecerunt in eo quæcunq; uoluerunt. Sic & filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt disci- puli, quod de Ioanne Baptista dixisset illis.] Dicendo quod Eliā quidem ueniet, ostē- dit quod nondum uenit: in secundo autem aduentu ueniens restitutus sit ad fidem Christi. omnes Hebræos quos persuasibiles inueniet, quasi ad hæreditatem paternam reducens eos qui exciderant. Quum autem dicit Eliā uenit, præcurſorem illum Ioan- nem dicit, in quo fecerunt quæcunq; uoluere. Nam permittentes Herodī, ut occideret Ioannem, quum possent prohibere, ipsi occiderunt. Tunc igitur discipuli facti perspicu- ciores, intellexerunt quod Ioannem Eliā uocarit, eo quod ipse primi aduētus præcur- sor fuerit, sicut ille secundi futurus est præcurſor.

Et quum uenissent ad turbam, accessit ad eum homo quidam flectens illi genua, di- censq; Domine, miserere filij mei, quoniam lunaticus est, & misere affligitur: nam sæpe cadit in ignem, & sæpe in aquam.] Valde incredulus apparet esse hic homo, eo quod dixit ad ipsum Christum: O generatio incredula, & quod arguit ipse discipulos. Non au- tem luna causa erat morbi, sed diabolus obseruabat pleniluniū, & tūc insidiabatur, ut ar- guerentur opera dei tanquā nobis malum inferentia. Tu autem intelligas obsecro, quod omnis insipiens sicut luna immutatur, secundum scripturam, & interim apparet Eccl. 27. uirtute magnus, interim imminuitur sensu & desipit. Hic igitur, quum lunaticus fue- rit, cadit in ignem iræ & concupiscentiæ: & in aquam, fluctus multæ huius uitæ solis- citudinis, in qua Leviathan diabolus, hoc est imperans in aquis. An non fluctus recte di-

cuntur crebrae diuinitum curae?

Et obtuli eum discipulis tuis, nec potuerunt eum sanare. Respondens autem Iesus, dixit: O natio incredula & distorta, quousque tandem ero uobiscum? usquequo patiar uos? adducite illum huc. Et increpauit illud Iesus, & exiit ab eo daemonium: & sanatus est puer ex illa hora.] Vides hominem, delictum suae incredulitatis discipulis impingentem, quod infirmiores sint, quam ut sanent. Igitur dominus confundit eum, quod accusarit discipulos, ac dixit, O generatio incredula: hoc est, non est tantum infirmitatis illorum, quantum tuae incredulitatis delictum: magnum enim est, & illis congruam uincit uirtutem. Hominem autem illum opprobrando, omnes simul opprobrauit incredulos & circumstantes. Porro quum dicit: Usquequo ero uobiscum? ostendit quod desideret in cruce pati, & ab ipsis secedere. Usquequo uersabor cum irrisoribus & incredulis? Increpauit autem illum Iesus. Quem? lunaticum. Ex illo igitur manifestum, quod quum & ipse incredulus fuerit, per incredulitatem daemoni se inuadendi locum dederit.

Tunc accedentes discipuli ad Iesum seorsum, dixerunt: Quare nos non potuimus eijcere illud? Iesus autem dixit illis: Propter incredulitatem uestram. Amen quippe dico uobis, si habeatis fidem, sicut granum sinapis, dicetis monti huic, demigra hinc illuc, & demigrabit: neque quicquam impossibile erit in uobis. Sed hoc genus non egreditur, nisi per deprecationem & ieiunium.] Timuerunt apostoli, ne perdidissent datam sibi contra daemones gratiam: propterea perplexi animo seorsum interrogant. Dominus autem arguit eos, ut imperfectiores, dicens: Propter incredulitatem uestram. Nam si seruenemus & ardentem haberetis fidem, etiam si parua uideretur, perficeretis utique magna. Vbi autem montes transtulerunt apostoli? nusquam quidem scriptum est. Veruntamen uerissimile est, quod transtulerint, etiam si non sit scriptum: non enim omnia scripta sunt. Vel aliter: Non exigebat tempus, & ideo non transtulerunt. Videte autem & dominum quid dicat: Dicetis monti huic, demigra: hoc est quando dicetis, tunc transibit. Non dixerunt igitur apostoli, quoniam tempus non postulabat, neque necessitas: & propterea non transtulerunt montes. Hoc autem genus daemoniorum per deprecationem & ieiunium expellitur. Oportet enim & illos ipsos daemoniacos maxime ieiunare, & eos qui illos sanare uolunt. Tunc autem est deprecatio, quando non cum ebrietate, sed cum ieiunio fit. Obserua, quod omnis fides granum est sinapis, contempta enim putatur propter stultitiam praedicationis: attamen si ceciderit in terram bonam, crescit in arborem, in qua uolatilia coeli, hoc est cogitationes summa petentes, nidulant. Igitur quisquis habet omnem fidem, ille potest dicere monti huic, demigra: hoc est daemoni. ostendebat enim quod exiret daemonium.

Quum autem uersarentur in Galilaea, dixit illis Iesus: Futurum est, ut filius hominis tradatur in manus hominum, ac occident eum, & tertio die resurget. Et moerore affecti sunt uehementer.] Subinde memoriam facit passionis, ne exultarent quod inuitus patiatur: & interim hoc agit, ut exerceat eos: & ne terreantur, si hoc inexpectatum eueniat. Coniungit autem tristibus laeta, scilicet quod resurget.

Quum autem uenissent in oppidum Capernaum, accesserunt qui didrachma solent accipere ad Petrum, dixeruntque: Praeceptor uester num soluit didrachma? Dicit, Etiam.] Deus pro primogenitis Hebraeorum uoluit consecrari sibi tributum Leui. Inuentus est autem numerus tribus Leui uigintiduo millia. Primogeniti autem, chiliades uigintiduae & ducenti, & septuagintatres. Pro his igitur, qui erant extra tributum Leui, & primogeniti erant, decreuit deus dari didrachmum sacerdotibus. Hinc igitur facta est consuetudo, ut simplicitate omnes primogeniti penderent didrachmum, qui est quinque sicli, hoc est ducem oboli. Vnde quia dominus primogenitus erat, pendebat & ipse. Reuerenti autem fortassis Christum propter miracula quae faciebat, non illum interrogant, sed Petrum. Vel potius deceptores erant, quasi ita dicerent: Praeceptor uester legi contrarius est, num reddidit didrachma?

Et quum ingressus fuisset domum, praue nit illum Iesus, dicens: Quid tibi uidetur Simon? Reges terrae a quibus accipiunt tributa aut censum? a filiis suis, an ab alienis? Dicit illi

cit illi Petrus: Ab alienis. Ait illis Iesus: Ergo liberi sunt filij? Tanquàm deus sciebat, quamuis non audierat quid illi loquuti fuissent ad Petrum: idcirco & praeuenit eum, dicens: Si reges terræ non accipiunt tributum à filiis suis, sed ab alienis: quomodo coelorum rex à me filio suo accipiet didrachmum? Hoc enim, sicut supra dixi, sacerdotibus & templo tribuebatur. Si autem liberi sunt filij paruorum regum, multo magis ego.

Verum ne simus illis offendiculo, uade ad mare, & mitte hamum, & cum piscem qui prodierit primus, tolle, & aperto ore illius inuenies statèrem, illum accipe, & da illū pro me & te. Ne reputemur (inquit) cōtemptores & despectores legis, & offendamus, da illi tributū. Nō enim ut debitū do, sed ut illorū infirmitatē corrigā. Discimus enī hoc loco, quod non oportet offendere, ubi nullū damnum: ubi autē damnum patimur in opere aliquo, non sunt curandī, qui imprudenter offenduntur. Vt igitur ostendat, quod deus sit & maris dominus, misit Petrum tollentem statèrem ex ore piscis. Discamus hic & mysteriū quiddā. Nostra enim natura est piscis in profundo incredulitatismersus, sed apostolicus sermo extrahit nos, & in ore nostro iuenit statèrē. Qualē statèrē? Duo drachma tenentē. Quia & Christus duas naturas habet, homo existens, ac deus. Hic igitur stater datus est pro duobus, pro iudæis & gentibus, pro iustis & peccatoribus. Quod si & avararum quempiam uideris, nihil aliud habentem in ore, nisi aurum & argētum, hunc habere pro pisce, in mari huius uitæ natantem: at ubi inuentus fuerit praeceptor, qualis Petrus, qui mittat hamū in marē, is eripiet ex ore illius aurū & argentū. Statèrem quidam putant lapidem preciosum in Syria, alij tributum, alij uero quartā partem nomismatis.

CAPUT XVIII.

Nilla hora acceperunt discipuli Iesu, dicentes: Quis nam maximus est in regno coelorum? Quia uiderant Christum à Petro honoratum. Honoratus enim erat hic, dando statèrem pro Christo & pro se, & propterea humum quiddam passi, inuidiaque incessiti, oblique accedunt interrogantes dominum, quis maximus esset.

Et accersitum ad se puellum Iesus, statuit in medio illorum, & dixit: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut pueri, non ingrediemini in regnum coelorum. Quisquis igitur humiliauerit seipsum, sicut est puellus iste, hic est ille maximus in regno coelorum. Quum uidisset Iesus discipulos inanis gloriae uitio teneri, compressit eos, ostendens illis per puerum fastus expertem humilitatis uitam. Oportet enim nos humilitate mentis pueros esse, non sensu pueriles: & innocentia, non insipientia. Dicens autem, Nisi conuersi fueritis, indicat quod ab humilitate in superbiam ueneritis, opus igitur iterum illuc conuerti, hoc est in humilitatem, à qua egressi estis.

Et qui receperit unum puellum talem in nomine meo, me recipit: qui autem offenderit unum ex pusillis istis qui in me credunt, expedit ut suspēdatur mola asinaria in cololum eius, ac demergatur in profundum maris. Non solum (inquit) oportet uos humiles esse, sed et si alios humiles propter me in honore habueritis, mercedem accipietis. Me enim accipitis, quando pueros, hoc est humiles suscipitis. Deinde & à contrario inquit: Qui offenderit, hoc est iniuria affecerit, unum ex his pusillis, hoc est ex his qui se humiliant & paruos putant, tametsi magni sint, expedit ei, ut mola asinaria suspendatur in cololum eius. Sensibilem enim poenam in medium affert, uolens ostendere multis supplicijs obnoxios, qui in Christo humiles iniuria afficiunt & offendunt. Tu autem intellige, quod et si quis re ipsa paruus, hoc est infirmum offenderit, & non omnibus modis patienter eū sustinuerit, punietur: nam qui magnus, haud facile scādalizabitur, sed paruus.

Vae mundo ab offendiculis. Necesse enim est, ut ueniant offendicula: ueruntamen uae homini, per quem offendiculum uenit. Luget, ut misericors mundum, prae offendiculis damna accepturum. Et dicis: Quid oportet lachrymari, ubi opus succurrere & manum porrigere? Dicimus igitur, quod & ipsum lugere, quaedam iudici species est. Saepe enim quibus admonitio nostra non profuit, illis prosumus dum eos lugemus, quo sensum mali sui accipiant. Et si necesse (inquit) ut eueniant scandala, quomodo effugie-